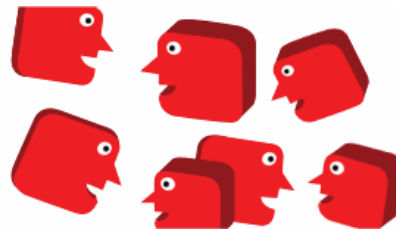

manifesto2009.pes.org
Yourspace

Konsultacje programowe PES przed wyborami europejskimi w 2009 r. Dokument konsultacyjny

Demokracja i różnorodność w Europie

1. Wyzwanie

Demokracja jest jedną z podstawowych zasad Unii Europejskiej, a proces jej umacniania musi być kontynuowany. Unia Europejska akceptuje różnorodność mieszkańców Europy, ich różnice kulturowe i językowe, a także narodowe i regionalne oraz jest zaangażowana w promocję kultury państw członkowskich, jednocześnie podkreślając nasze wspólne kulturowe dziedzictwo.

Dzisiejsze wyzwania dla demokracji i różnorodności są prawdopodobnie wynikiem sukcesu projektu europejskiego. Unia Europejska została wzmocniona, a jej rozszerzenie zwiększyło konieczność umocnienia systemu demokratycznego na poziomie UE. Dzięki wyborom bezpośrednim do Parlamentu Europejskiego i podejmowaniu wspólnych decyzji przez rządy narodowe i Parlament Europejski w większości obszarów polityki UE, demokracja na poziomie UE jest silniejsza niż kiedykolwiek, ale proces demokratyzacji jeszcze się nie zakończył.¹

Pomimo, że ponad 2/3 obywateli Europy uważa UE za twór nowoczesny i demokratyczny, prawie połowa jest również zdania, że UE jest technokratyczna i nieskuteczna.² Większość obywateli interesuje się polityką europejską mniej niż polityką krajową i nie ma podstawowej wiedzy na temat zasad działania UE³. Liczba obywateli głoszących w wyborach europejskich stopniowo spada, od czasu wprowadzenia wyborów bezpośredni frekwencja obniżyła się z 63% w 1979 r. do 46% w 2004 r. Z tego powodu pojawiły się obawy o kondycję europejskiej demokracji, wzmocnione dodatkowo przez negatywne wyniki referendum w sprawie traktatu konstytucyjnego we Francji i Holandii w 2005 r.

Różnorodność Unii Europejskiej wzrasta zarówno w ramach państw członkowskich jak i w zakresie relacji między nimi. Po pierwsze, państwa europejskie stają się coraz bardziej zróżnicowane ze względu na napływ imigrantów, poza tym coraz więcej osób przenosi się z państwa do państwa. Po drugie, UE stała się bardziej różnorodna w ciągu ostatnich trzech lat, po powiększeniu liczby członków z 15 do 25 w 2004 r., a w 2007 r. do 27 państw. W związku z tym pojawia się pytanie czy UE powinna dalej dążyć do dostosowania się do nowych warunków różnorodności. Trwa na przykład debata na temat tego czy Parlament Europejski powinien lepiej reprezentować populację Europejczyków - obecnie kobiety stanowią ok. 30% eurodeputowanych, a przedstawiciele mniejszości etnicznych ok. 2% (5% mieszkańców Europy pochodzi z mniejszości etnicznych). W naszych coraz bardziej różnorodnych społecznościach jest sprawą bardzo istotną, aby zwalczać wszelkie formy dyskryminacji.

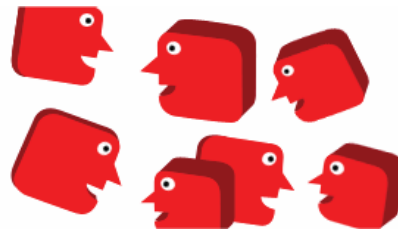
¹ W niektórych obszarach polityki, takich jak Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, rządy krajowe podejmują decyzję na Radzie Ministrów i na forum Rady Europy bez udziału Parlamentu Europejskiego w podejmowaniu decyzji.

² Eurobarometer, The Future of Europe, 05/2006, str. 23

³ Eurobarometer, The Future of Europe, 05/2006, str. 15

manifesto2009.pes.org
Yourspace

W związku z tym w nadchodzących latach konieczne będzie podjęcie wyzwań dla demokracji i różnorodności.

2. Co ma do tego Europa?

Unia Europejska została założona zgodnie z zasadami wolności, demokracji, szacunku dla praw człowieka i podstawowych wolności, a także praworządności, zgodnie z Artykułem 6 Traktatów. W przypadku poważnego i uporczywego naruszania tych zasad przez państwo członkowskie głowy oraz rządy państw europejskich mogą zdecydować o zawieszeniu niektórych praw takiego państwa członkowskiego, w tym prawa do głosu. Ponadto, traktaty zobowiązują Unię Europejską do poszanowania różnorodności kulturowej i językowej, a także regionalnej i narodowej. Traktaty zakazują dyskryminacji na podstawie płci, rasy czy pochodzenia etnicznego, religii, przekonań, niepełnosprawności, wieku czy orientacji seksualnej. Dyrektywa o równości rasowej oraz Dyrektywa w sprawie równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy zakazują dyskryminacji, molestowania i wiktymizacji w zatrudnieniu i szkoleniach na podstawie wyznania, przekonań, niepełnosprawności, wieku lub orientacji seksualnej. Zakazują one również dyskryminacji na podstawie rasy, pochodzenia etnicznego w zakresie zatrudnienia i innych dziedzinach jak edukacja, zabezpieczenia i świadczenia społeczne, w tym dostęp do mieszkań, opieki zdrowotnej, towarów i usług.

Obywatele Europy mogą mieszkać i pracować gdziekolwiek w UE; mają prawo do głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego i w wyborach lokalnych; prawo do ochrony dyplomatycznej i konsularnej; prawo do składania petycji do parlamentu Europejskiego oraz skarg do europejskiego rzecznika praw obywatelskich; prawo do wysyłania pism do instytucji europejskich i do uzyskania odpowiedzi we własnym języku. Karta Praw Podstawowych wyznacza pełen zakres praw obywatelskich, ale nie jest dokumentem prawnie wiążącym.

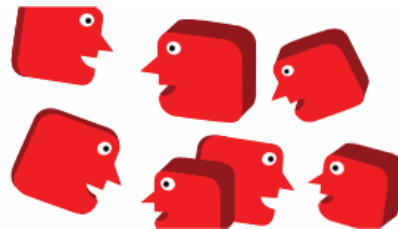
Traktat Lizboński wniesie wiele innowacji w dziedzinie praw obywatelskich i demokracji, jeśli państwa członkowskie zakończą proces ratyfikacji do 2009r.: wprowadzenie zasad równości demokratycznej, demokracji partycypacyjnej i reprezentatywnej; uwzględnienie tożsamości narodowej obywateli; wprowadzenie po raz pierwszy prawa inicjatywy obywatelskiej – tym samym nadanie demokracji partycypacyjnej prawdziwego znaczenia – umożliwiającego złożenie petycji, podpisanej przez minimum milion osób, do Komisji Europejskiej w celu skłonienia jej do podjęcia inicjatywy legislacyjnej; uznanie praw mniejszości za europejską wartość; uczynienie Karty Praw Podstawowych prawnie wiążącą⁴. Stąd też istnieje wiele dróg do wzmocnienia demokracji i zbliżenia UE do obywateli w przyszłości, o ile dynamika polityczna pozwoli na wprowadzenie tych zmian.

Główne instytucje Unii Europejskiej, będące jądrem systemu demokratycznego UE, to Komisja Europejska, Rada i Parlament Europejski. Demokratyczny charakter tych instytucji poprawił się pod pewnymi względami i może być dalej wzmacniany.

⁴ Protokół 7 zastosowanie Karty Praw Podstawowych w Polsce i Zjednoczonym Królestwie

manifesto2009.pes.org
Yourspace

Komisja Europejska tworzy projekty nowych regulacji europejskich – o których przyjęciu następnie decyduje Rada i Parlament – i dba o to, aby polityki UE były realizowane, a budżet UE wydawany. Przewodniczącemu Komisji nominują szefowie i rządy państw europejskich, a jego/jej nominację ratyfikuje Parlament Europejski. Przewodniczący Komisji dokonuje wyboru Komisarzy w porozumieniu z państwami członkowskimi, a nominacje aprobuje Parlament Europejski. Na mocy obecnych traktatów na każde państwo członkowskie przypada jeden Komisarz (obecnie jest ich 27), ale od 1 listopada 2014r. liczba ta zostanie zmniejszona i wprowadzony zostanie system rotacyjny. Parlament Europejski nie uczestniczy w wyborze Przewodniczącego Komisji czy Komisarzy i może tylko akceptować lub odrzucać nominacje, które są mu przedstawiane. Traktat Lizboński wprowadzi wielką zmianę w tej dziedzinie: Rada Unii Europejskiej będzie musiała wziąć pod uwagę wyniki wyborów Europejskich, co do nominacji Przewodniczącego Komisji a Parlament wybierze Przewodniczącego większością głosów, jeśli kandydat nie przejdzie Rada będzie musiała wystawić innego kandydata. Parlament ma także możliwość odwołania Komisji poprzez przyjęcie wotum nieufności; tym sposobem komisja może zostać pociągnięta do odpowiedzialności. Jednakże Parlament nie może odwoływać Przewodniczącego Komisji czy pojedynczych Komisarzy.

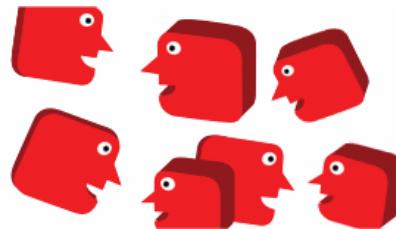
Komisja Europejska była krytykowana w przeszłości za niewystarczającą demokratyczność, przejrzystość i odpowiedzialność oraz za brak szerokich konsultacji przez zaprezentowaniem projektów legislacji. W ostatnich latach podejmowano kroki zmierzające do poprawy przejrzystości i zwiększenia zakresu odpowiedzialności, w tym m.in.: systematyczne konsultacje z partnerami społecznymi i społeczeństwem na temat wszystkich dziedzin polityki; oceny wpływu gospodarczego, społecznego środowiskowego przeprowadzane przez prezentacją projektów legislacji; publikacja projektów regulacji prawnych (w Internecie); przekazanie dokumentów i projektów regulacji do parlamentów krajowych. Toczy się nadal debata na temat tego czy Komisja Europejska powinna stać się bardziej demokratyczna i mieć większy zakres odpowiedzialności, np. poprzez: wybory bezpośrednie Przewodniczącego Komisji Europejskiej przez obywateli Europy; wybór Przewodniczącego Komisji Europejskiej i Komisarzy przez Parlament Europejski spośród kandydatów przedstawionych przez europejskie partie polityczne; przyznanie Parlamentowi Europejskiemu prawa do odwoływania poszczególnych Komisarzy (oprócz prawa do odwoływania całej Komisji).

Liczący 785 deputowanych z 27 państw (751 członków od wejścia w życie Traktatu Lizbońskiego) Parlament Europejski jest jedynym międzynarodowym parlamentem wybieranym w wyborach bezpośrednich na świecie i filarem europejskiej demokracji.

Parlament, wspólnie z Radą (ale nie we wszystkich obszarach polityki) sprawuje nadzór demokratyczny nad innymi instytucjami UE i wraz z Radą zarządza budżetem UE. Na przestrzeni lat Parlament zdobywał coraz większe uprawnienia legislacyjne, ale w wielu ważnych sferach nie ma on nadal uprawnień do współdecydowania, np. we wspólnej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa oraz polityce handlowej. Kandydatów do Parlamentu Europejskiego wybierają krajowe partie polityczne. W przeszłości krytykowano brak różnorodności wśród eurodeputowanych: niewiele kobiet i jeszcze mniej przedstawicieli mniejszości etnicznych, co nie odzwierciedlało odpowiednio struktury społeczeństwa europejskiego. Eurodeputowani są wybierani w tym samym czasie we wszystkich państwach członkowskich, zgodnie z ustalonymi poszczególnych krajach systemami głosowania i w

manifesto2009.pes.org
Yourspace

ramach okręgów wyborczych, co oznacza, że eurodeputowani wybierani są na różne sposoby i nie reprezentują takiej samej liczby obywateli. Parlament Europejski proponował już wprowadzenie jednolitego systemu wyborczego dla wszystkich państw członkowskich, ale głowy i rządy państw europejskich nigdy nie zgodziły się na te propozycje.

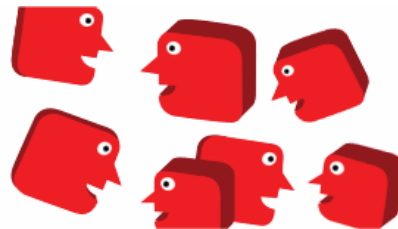
Ponadto, trwa debata na temat tego, czy parlamenty krajowe powinny bardziej angażować się w tworzenie polityki europejskiej. Jedną z głównych innowacji Traktatu Lizbońskiego jest zapewnienie parlamentom krajowym możliwości przeciwdziałania o podejmowaniu przez Komisję Europejską inicjatyw, do których podejmowania nie ma ona kompetencji.

Rada, łącząca parlamenty narodowe, jest prawdopodobnie najbardziej wpływową instytucją europejską. Dyskusje na temat reformy Rady koncentrują się na zwiększeniu skuteczności i przejrzystości, oraz zapewnienia jej większej widoczności w celu wzmocnienia głosu Europy w świecie. W związku z tym Traktat Lizboński proponuje stworzenie funkcji Przewodniczącego Rady – wybranego jednogłośnie przez państwa członkowskie – który byłby odpowiedzialny za utrzymanie spójności i ciągłości prac Rady oraz za reprezentowanie UE w świecie. Dokument proponował także, aby Rada obradowała publicznie podczas dyskusji i głosowań nad tekstami legislacji, propozycja ta została już wprowadzona w życie. Kolejną innowacją był pomysł stworzenia silniejszego stanowiska przedstawiciela ds. polityki zagranicznej, aby uczynić działania zewnętrzne Unii Europejskiej bardziej efektywnymi i spójnymi oraz aby UE mówiła jednym silnym głosem w świecie. Okaże się dopiero czy te istotne demokratyczne innowacje zostaną przyjęte w planowanym traktacie reformującym, zgodnie z mandatem uzgodnionym przez Radę Europejską w czerwcu 2007 r.

Europejskie partie polityczne, w tym PES, powstały w celu promocji świadomości spraw europejskich oraz reprezentacji politycznej woli obywateli Europy. PES zyskał w ostatnich latach na znaczeniu, co pozwala mu na wypełnianie tej roli. Wraz z grupą w Parlamencie Europejskim chce on reprezentować obywateli Europy oraz dążyć do realizacji socjaldemokratycznych celów w polityce UE. Trwa debata na temat tego w jaki sposób europejskie partie polityczne mogą dalej rozwijać swoją rolę reprezentacyjną i demokratyczną w polityce europejskiej. Jedną z propozycji dotyczy mianowania przez europejskie partie polityczne kandydata na Przewodniczącego Komisji Europejskiej przed wyborami europejskimi oraz zobowiązanie liderów państw europejskich do nominowania kandydata, którego partia europejska uzyskała najwięcej miejsc w wyborach.

manifesto2009.pes.org
Yourspace

3. Nasze pomysły

PES apeluje to społeczeństwa, partnerów społecznych oraz wszystkich postępowych sił, aby pracowały razem na rzecz bardziej demokratycznej, społecznej, otwartej, przejrzystej i skutecznej UE, dla większej i lepszej Europy, dla dobra europejskich obywateli. PES popiera Kartę Praw Podstawowych.

Dyskusje polityczne postępowych Europejczyków krążą wokół kilku pomysłów, jak poprawić demokrację europejską i w lepszy sposób odzwierciedlać różnorodność Europy i zwalczać dyskryminację:

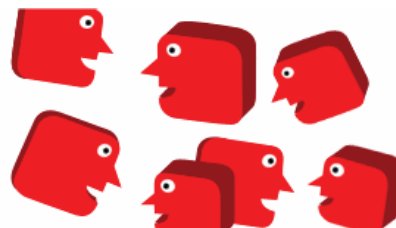
- Wprowadzenie innowacji w zakresie demokracji i różnorodności w Traktacie Lizbońskim zgodnie z powyższym.
- Umożliwienie europejskim partiom politycznym wystawienia kandydatów na Przewodniczącego Komisji Europejskiej oraz przyznanie Parlamentowi Europejskiemu prawa wyboru Przewodniczącego Komisji;
- Przyznanie Parlamentowi Europejskiemu prawa odwoływania pojedynczych Komisarzy;
- Wprowadzenie jednego systemu wyborczego w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

4. Pytania do was

1. W jaki sposób można wzmacniać demokrację europejską?
2. Jak można zwiększać udział i poziom zrozumienia polityki europejskiej przez obywateli Europy?
3. W jaki sposób UE ma lepiej odzwierciedlać różnorodność Europy?
4. Jak UE może lepiej przyczynić się do zwalczania dyskryminacji?
5. Czy Parlament Europejski powinien mieć więcej uprawnień demokratycznych przy podejmowaniu decyzji i egzekwowaniu odpowiedzialności ze strony Komisji Europejskiej?
6. Czy Przewodniczący Komisji Europejskiej powinien być wybierany przez obywateli Europy w wyborach bezpośrednich czy też przez Parlament Europejski na podstawie propozycji europejskich partii politycznych?
7. Jak europejskie partie polityczne mają rozwijać swoją rolę demokratyczną w Unii Europejskiej?

manifesto2009.pes.org
Yourspace

Dokumenty pomocnicze:

Deklaracja Liderów PES w przeddzień 50 rocznicy podpisania Traktatów Rzymskich

http://www.pes.org/downloads/declaration_leaders_24March_final_EN.pdf

Eurobarometer 66, 12/2006

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb66/eb66_highlights_en.pdf

Numer specjalny Eurobarometer, The Future of Europe, 05/2006

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_251_en.pdf